

УДК 37.014:004

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.110.39>

Шевчук Г. Й.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Глибокі процеси цифровізації та зростання впливу сучасних суспільних викликів зумовлюють суттєві зміни в організації та змісті освітнього процесу. Підвищення вимог до якості освіти, розвитку цифрових компетентностей і здатності до адаптації в умовах невизначеності потребує переосмислення традиційних освітніх підходів. У статті досліджено трансформацію освітнього процесу в умовах цифровізації та зростання впливу сучасних суспільних викликів. Обґрунтовано, що цифровізація освіти виступає не лише технологічним явищем, а комплексним соціально-економічним процесом, який змінює зміст, форми, методи та організацію навчання, а також ролі основних суб'єктів освітньої діяльності. Визначено, що сучасні суспільні виклики, зокрема глобалізаційні процеси, нестабільність соціально-економічного середовища, пандемічні загрози, воєнні ризики та зростання вимог до якості людського капіталу, суттєво впливають на функціонування освітніх систем і стимулюють їх адаптацію до нових умов. Проаналізовано ключові напрями цифрової трансформації освітнього процесу. Окреслено зміни у взаємодії між викладачем і здобувачем освіти, що характеризуються переходом до студентоцентрованої моделі навчання, підвищенням ролі самостійної роботи, цифрових компетентностей і безперервного навчання. Особливу увагу приділено питанням забезпечення якості освіти, формування цифрової культури та розвитку інституційної спроможності закладів освіти до ефективного впровадження цифрових рішень. У результаті дослідження сформульовано узагальнене бачення трансформації освітнього процесу як системного явища, що потребує узгодження технологічних, організаційних та соціальних компонентів розвитку освіти. Обґрунтовано доцільність розроблення комплексних підходів до модернізації освітніх систем із урахуванням цифрових трендів та сучасних суспільних викликів.

Ключові слова: трансформація, цифровізація, суспільні виклики, цифрові компетентності, освітні інновації, якість освіти, цифрове освітнє середовище, соціально-економічна нестабільність, ризики.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується глибокою цифровою трансформацією, яка охоплює всі сфери життєдіяльності, включаючи освіту. Освітній процес зазнає суттєвих змін під впливом інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до навчання, організації освітнього середовища та взаємодії його учасників. Водночас посилення суспільних викликів, зокрема глобалізаційних процесів, воєнних ризиків, соціально-економічної нестабільності та зростання вимог до якості людського капіталу, актуалізує проблему забезпечення ефективності та стійкості освітніх систем.

Незважаючи на активне впровадження цифрових технологій у сферу освіти, залишається низка нерішених питань, пов'язаних із фрагментарністю цифрових рішень, нерівним доступом до освітніх ресурсів, недостатнім рівнем цифрових компетентностей учасників освітнього процесу та відсутністю цілісного науково обґрунтованого підходу до трансформації освіти, що зумовлює необхідність комплексного дослідження трансформації освітнього процесу в умовах цифровізації та сучасних суспільних викликів.

Питання цифровізації освіти та трансформації освітнього процесу активно досліджуються у працях вітчизняних науковців. Так, Матвієнко О. В., Цивін М. Н. [1] зазначили, що цифровізація освіти супроводжується зміною дидактичних підходів і формуванням нових освітніх практик, орієнтованих на використання цифрових технологій та розвиток цифрової культури. Калініченко О. В. [2] підкреслив, що цифрова трансформація закладів вищої освіти є необхідною умовою їх адаптації до глобалізаційних процесів та підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг. Александрова М. В. [3] обґрунтувала, що впровадження цифрових інструментів і платформ сприяє підвищенню якості освітніх послуг, однак потребує системного підходу до організації освітнього середовища. У дослідженні Яворської Т. І. [4] акцентовано увагу на тому, що сучасні суспільні виклики, зокрема воєнний стан, суттєво прискорили цифрову трансформацію освітнього процесу та зумовили необхідність розвитку дистанційних форм навчання. Грицай Я. Г. [5] визначила цифровізацію як ключовий чинник модернізації освітнього середовища та підкреслила важливість формування стратегій цифрового розвитку закладів освіти.

Водночас, попри значну кількість наукових праць, недостатньо розглянутими залишаються питання комплексного поєднання цифровізації освітнього процесу з впливом сучасних суспільних викликів, що потребує подальших наукових досліджень.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад та визначення ключових напрямів трансформації освітнього процесу в умовах цифровізації та сучасних суспільних викликів, а також виявлення факторів, що впливають на ефективність впровадження цифрових технологій у сфері освіти.

Сучасний розвиток суспільства характеризується активним поширенням цифрових технологій, які істотно трансформують ключові сфери діяльності, зокрема освіту. Освітній процес поступово переходить від традиційних форм організації до більш гнучких, інтегрованих і технологічно орієнтованих моделей навчання. Цифровізація створює нові можливості для підвищення доступності освіти, персоналізації навчання

та розширення освітнього середовища. Водночас вона супроводжується низкою викликів, пов'язаних із необхідністю забезпечення якості освіти, розвитку цифрових компетентностей та адаптації учасників освітнього процесу до нових умов.

Зростання впливу глобалізаційних процесів, соціально-економічної нестабільності та інших суспільних трансформацій посилює вимоги до освітніх систем і їхньої здатності швидко реагувати на зміни. У таких умовах освіта розглядається як ключовий чинник формування конкурентоспроможного людського капіталу та забезпечення сталого розвитку. Відповідно, трансформація освітнього процесу набуває системного характеру і потребує узгодження технологічних, організаційних та соціальних аспектів. Важливого значення набуває інтеграція цифрових інструментів у освітню практику, що сприяє підвищенню ефективності навчання та управління освітніми процесами. Разом із тим, наявність інституційних обмежень і нерівномірності цифрового розвитку ускладнює реалізацію потенціалу цифровізації, це зумовлює необхідність наукового осмислення процесів трансформації освіти в умовах сучасних суспільних викликів [1].

Крім того, трансформація освітнього процесу в умовах цифровізації та посилення сучасних суспільних викликів має системний характер і охоплює зміни у змісті освіти, формах організації навчання, інституційних механізмах управління та ролях учасників освітнього процесу. Цифровізація виступає ключовим драйвером цих змін, забезпечуючи інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій у навчальне середовище, що сприяє переходу від традиційної знаннєвої парадигми до компетентнісно орієнтованої моделі освіти.

Однією з базових тенденцій є розвиток гнучких форматів навчання, зокрема дистанційного, змішаного та адаптивного навчання, які дозволяють індивідуалізувати освітні траєкторії та розширити доступ до освітніх ресурсів. Використання цифрових платформ, систем управління навчанням (LMS), відкритих освітніх ресурсів і аналітичних інструментів змінює логіку взаємодії між викладачем і здобувачем освіти, посилюючи роль самостійної роботи, цифрових компетентностей і безперервного навчання [2].

Водночас трансформація освітнього процесу відбувається під впливом комплексу сучасних суспільних викликів. До них належать глобалізаційні процеси, динамічні зміни на ринку праці, зростання вимог до якості людського капіталу, соціально-економічна нестабільність, пандемічні та воєнні ризики. Ці чинники зумовлюють необхідність підвищення адаптивності освітніх систем, їх здатності швидко реагувати на кризові ситуації та забезпечувати безперервність навчання.

Цифровізація освіти відкриває низку нових можливостей, серед яких підвищення доступності освіти незалежно від географічних обмежень, персоналізація навчання, розширення освітнього контенту та підвищення ефективності управління освітніми процесами. Разом із тим, вона супроводжується і суттєвими ризиками. Серед них – цифрова нерівність, що проявляється у різному доступі до технологій і ресурсів; зниження якості міжособистісної комунікації; інформаційне перевантаження; а також недостатній рівень цифрової готовності викладачів і здобувачів освіти [3].

Інституційний вимір трансформації передбачає модернізацію систем управління освітою, розвиток цифрової інфраструктури, інтеграцію освітніх платформ і реєстрів, а також формування стратегій цифрового розвитку закладів освіти. Ефективність цих процесів значною мірою залежить від узгодженості державної політики, рівня інституційної спроможності та наявності належного нормативного забезпечення.

Таким чином, трансформація освітнього процесу в умовах цифровізації та сучасних суспільних викликів є багатовимірним процесом, що потребує комплексного підходу до його дослідження та реалізації. Її успішність визначається здатністю освітніх систем інтегрувати цифрові технології, мінімізувати супутні ризики та забезпечити відповідність освіти потребам сучасного суспільства і економіки.

Разом з тим, доцільно зазначити, що сучасні суспільні виклики, що найбільш суттєво впливають на освітні процеси, до яких доцільно віднести сукупність взаємопов'язаних факторів глобального, національного та інституційного рівнів, які формують нові умови функціонування освітніх систем і визначають напрями їх трансформації. Йдеться не лише про окремі зовнішні впливи, а про комплексні структурні зрушення, що змінюють вимоги до змісту освіти, організації навчання, управлінських підходів та результатів освітньої діяльності. Такі виклики мають системний характер і проявляються через зміну запитів ринку праці, ускладнення соціально-економічного середовища, підвищення ролі знань і компетентностей, а також необхідність забезпечення стійкості освітніх систем до кризових явищ [4].

Особливістю сучасного етапу є те, що зазначені виклики не діють ізольовано, а взаємно підсилюють один одного, формуючи динамічне та часто непередбачуване середовище розвитку освіти. Це, у свою чергу, зумовлює потребу переходу від стабільних і стандартизованих моделей освітнього процесу до більш гнучких, адаптивних і технологічно інтегрованих підходів. Освітні системи змушені не лише реагувати на зміни, а й випереджати їх, формуючи здатність до швидкої модернізації, інноваційного розвитку та ефективного використання цифрових інструментів.

У цьому контексті важливо не лише окреслити виклики, а й систематизувати їх за впливом на освітній процес, що проявляється у зміні форм навчання, ролей учасників, підходів до оцінювання та розвитку компетентностей, виокремивши такі групи: глобалізаційні (інтернаціоналізація й уніфікація стандартів), соціально-економічні (адаптація до потреб ринку), пандемічні (дистанційне й змішане навчання), воєнні

(гнучкість і безпека освіти), зростання вимог до якості людського капіталу (компетентнісний підхід) і цифровізаційні (інтеграція технологій та розвиток цифрової грамотності) [5].

Отож, зазначені виклики не лише ускладнюють функціонування освітніх систем, а й стимулюють їх трансформацію через впровадження гнучких моделей навчання, оновлення змісту освіти, цифровізацію процесів і підвищення інституційної адаптивності.

Систематизація цих напрямів дозволяє більш чітко визначити їх функціональне призначення, особливості впливу на освітній процес та потенційні ефекти їх застосування (табл. 1).

Цифрова трансформація освітнього процесу охоплює комплекс взаємопов'язаних напрямів, які формують нову модель організації навчання, орієнтовану на гнучкість, відкритість і ефективність. Її реалізація сприяє підвищенню доступності освіти, розширенню можливостей індивідуалізації навчання та вдосконаленню управлінських рішень на основі даних. Водночас ефективність впровадження цифрових інструментів значною мірою залежить від рівня цифрової готовності учасників освітнього процесу, розвитку інфраструктури та узгодженості інституційної політики. Таким чином, подальший розвиток цифрової трансформації освіти потребує комплексного підходу, що поєднає технологічні інновації з педагогічними та організаційними змінами.

Визначені напрями цифрової трансформації освітнього процесу зумовлюють не лише технологічні та організаційні зміни, а й суттєво трансформують характер взаємодії між основними учасниками освітнього процесу – викладачем і здобувачем освіти. Інтеграція цифрових інструментів, поширення дистанційних і змішаних форматів навчання, а також використання аналітичних систем поступово змінюють традиційну модель комунікації, яка раніше базувалася на домінуванні викладача як основного носія знань [7].

Крім того, взаємодія між викладачем і здобувачем освіти дедалі більше орієнтується на принципи безперервного навчання, що передбачає постійне оновлення знань і компетентностей упродовж життя. Це змінює часові та просторові межі освітнього процесу, роблячи його більш гнучким, відкритим і адаптивним до індивідуальних потреб. Цифрова трансформація освіти призводить до формування нової моделі взаємодії, яка базується на партнерстві, активній участі здобувача освіти, використанні цифрових технологій та орієнтації на безперервний розвиток.

Водночас, трансформація освітнього процесу в умовах цифровізації має неоднозначний характер і супроводжується як суттєвими перевагами, так і новими викликами. Поряд із розширенням можливостей доступу до освіти та підвищенням її гнучкості, цифрові зміни породжують ризики, що можуть впливати на якість освітнього процесу та ефективність взаємодії його учасників. У зв'язку з цим доцільним є узагальнення ключових можливостей і ризиків цифрової трансформації (табл. 2).

У такий спосіб, цифрова трансформація освітнього процесу створює значний потенціал для його модернізації, однак водночас супроводжується ризиками, які можуть знижувати її ефективність, це обумовлює необхідність збалансованого підходу до впровадження цифрових технологій, спрямованого на максимізацію їх переваг і мінімізацію негативних наслідків, зокрема через розвиток цифрової інфраструктури, підвищення компетентностей учасників освітнього процесу та вдосконалення організаційних механізмів навчання.

У контексті цифрової трансформації освітнього процесу особливої уваги потребують питання забезпечення якості освіти, формування цифрової культури та розвитку інституційної спроможності закладів освіти. Якість освіти в умовах цифровізації вже не може розглядатися виключно через результати навчання,

Таблиця 1

Ключові напрями цифрової трансформації освітнього процесу

№	Напрямок	Зміст напрямку	Вплив на освітній процес
1	Електронне навчання (e-learning)	Використання цифрових технологій для організації навчання, включаючи онлайн-курси, мультимедійні матеріали, інтерактивні ресурси	Забезпечує гнучкість навчання, розширює доступ до освітніх ресурсів, сприяє індивідуалізації освітніх траєкторій
2	Цифрові освітні платформи	Використання LMS, освітніх порталів і цифрових екосистем для управління навчальним процесом	Оптимізує організацію навчання, покращує комунікацію між учасниками, забезпечує централізований доступ до ресурсів
3	Дистанційне навчання	Організація освітнього процесу без фізичної присутності, із використанням онлайн-технологій	Забезпечує безперервність освіти в кризових умовах, розширює географічну доступність навчання
4	Змішане навчання (blended learning)	Поєднання традиційних і цифрових форм навчання	Підвищує ефективність засвоєння матеріалу, поєднує переваги очного та дистанційного форматів
5	Відкриті освітні ресурси (OER)	Вільний доступ до навчальних матеріалів, курсів, наукових ресурсів	Сприяє демократизації освіти, підвищує якість і різноманітність навчального контенту
6	Аналітичні інструменти (Learning Analytics)	Збір і аналіз даних про навчальний процес для прийняття рішень	Дозволяє підвищити якість управління освітою, персоналізувати навчання та прогнозувати результати

Джерело: сформовано автором на основі даних [6].

Таблиця 2

Можливості та ризики трансформації освітнього процесу

№	Аспект	Зміст	Вплив на освітній процес
1	Розширення доступу до освіти	Доступ до навчальних ресурсів незалежно від місця перебування	Підвищення інклюзивності та охоплення освітою
2	Гнучкість навчання	Варіативність форм, темпу та часу навчання	Адаптація освітнього процесу до індивідуальних потреб
3	Персоналізація освітніх траєкторій	Індивідуальний вибір змісту та форм навчання	Підвищення ефективності засвоєння знань
4	Цифрова нерівність	Нерівний доступ до технологій і ресурсів	Посилення освітньої нерівності
5	Зниження якості комунікації	Обмеження безпосередньої взаємодії	Погіршення зворотного зв'язку та соціалізації
6	Інформаційне перевантаження	Надлишок навчальних матеріалів та даних	Зниження ефективності сприйняття інформації
7	Недостатня цифрова готовність	Низький рівень цифрових компетентностей	Ускладнення використання цифрових інструментів

Джерело: сформовано автором на основі даних [8].

а потребує комплексного підходу, що охоплює якість цифрового контенту, ефективність педагогічних технологій, рівень інтерактивності навчання та надійність систем оцінювання. Це зумовлює необхідність упровадження нових механізмів моніторингу та оцінювання, зокрема із використанням аналітики освітніх даних [9].

Формування цифрової культури виступає ключовою передумовою ефективною трансформації освіти. Вона включає не лише володіння цифровими інструментами, а й розвиток критичного мислення, інформаційної грамотності, етики цифрової взаємодії та навичок безпечної роботи в цифровому середовищі. Високий рівень цифрової культури забезпечує усвідомлене та відповідальне використання технологій усіма учасниками освітнього процесу.

Водночас ефективність впровадження цифрових рішень значною мірою залежить від інституційної спроможності закладів освіти, яка охоплює наявність цифрової інфраструктури, управлінських стратегій, кадрового потенціалу та нормативного забезпечення. Інституційна спроможність визначає здатність освітніх організацій адаптуватися до змін, інтегрувати інновації та забезпечувати сталість освітнього процесу в умовах невизначеності.

З метою систематизації визначено класифікацію складових трансформації освітнього процесу за їх функціональним призначенням, що охоплює технологічну (цифрова інфраструктура та інструменти), організаційно-управлінську (стратегії та механізми управління), педагогічну (зміст і методи навчання) та соціально-культурну (цінності й цифрова культура) компоненти, взаємоузгоджене поєднання яких забезпечує комплексний характер цифрової трансформації та її ефективність [10]:

У результаті дослідження трансформацію освітнього процесу доцільно розглядати як системне явище, що передбачає інтеграцію та узгодження технологічних, організаційних і соціальних компонентів розвитку освіти. Такий підхід дозволяє забезпечити цілісність змін, підвищити якість освітніх результатів і створити передумови для сталого розвитку освітніх систем в умовах цифровізації та сучасних суспільних викликів.

Необхідність розроблення комплексних підходів до модернізації освітніх систем зумовлена тим, що цифрові тренди та сучасні суспільні виклики мають багатовимірний і взаємопов'язаний характер. Фрагментарне впровадження окремих цифрових рішень без урахування інституційних, педагогічних і соціальних аспектів призводить до обмежених результатів, не забезпечує сталості змін і часто поглиблює існуючі дисбаланси, зокрема цифрову нерівність і нерівномірність якості освіти. Крім того, динамічність зовнішнього середовища вимагає від освітніх систем не лише адаптації, а й здатності до проактивного розвитку, що можливо лише за умов цілісного стратегічного бачення трансформації.

Комплексний підхід дозволяє узгодити технологічні інновації з педагогічними цілями, управлінськими механізмами та потребами суспільства, забезпечуючи системність і ефективність модернізації. Його доцільність також обґрунтовується необхідністю синхронізації розвитку цифрової інфраструктури, кадрового потенціалу, освітнього контенту та нормативного забезпечення, що в сукупності формує інституційну спроможність до сталих змін.

Висновки. Проведене дослідження засвідчує, що трансформація освітнього процесу в умовах цифровізації та сучасних суспільних викликів має системний і багатовимірний характер, охоплюючи одночасно технологічний, організаційний, педагогічний та соціальний виміри. Цифровізація освіти виступає не лише інструментом модернізації, а й глибинним фактором перебудови всієї логіки функціонування освітніх систем, змінюючи зміст навчання, форми його організації та ролі основних учасників освітнього процесу.

Встановлено, що сучасні суспільні виклики – глобалізаційні процеси, соціально-економічна нестабільність, кризові ситуації та зростаючі вимоги до людського капіталу – істотно прискорюють необхідність

адаптації освіти до нових умов. Це зумовлює активне впровадження цифрових технологій, розвиток дистанційних і змішаних форм навчання, а також посилення ролі студентоцентрованого підходу та індивідуалізації освітніх траєкторій.

Отже, ефективна трансформація освітнього процесу можлива лише за умови узгодженого поєднання технологічних інновацій із педагогічними та соціальними механізмами розвитку освіти. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення практичних моделей цифрової трансформації освіти, що враховують як потенціал цифрових технологій, так і обмеження, зумовлені сучасними суспільними викликами.

Використана література:

1. Матвієнко О. В., Цивін М. Н. Цифровізація: освітній контекст. *Вісник Книжкової палати*. 2020. № 11. С. 28–35. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.11\(292\).28-35](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.11(292).28-35).
2. Калініченко О. В. Цифрова трансформація закладів вищої освіти України. *Scientia fructuosa*. 2021. № 140. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(140\)12](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(140)12).
3. Александрова М. В. Розвиток освіти в цифрову епоху: інноваційні рішення для забезпечення якості освітніх послуг. *Наукові праці МАУП*. 2025. № 4(80). DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4\(80\)-1](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4(80)-1).
4. Яворська Т. І. Цифрова трансформація освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні. 2023. DOI: <https://doi.org/10.38014/osvita.2023.91.19>.
5. Грицай Я. Г. Модель розвитку цифрового освітнього середовища закладу загальної середньої освіти. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2025.336935>.
6. Поліщук С., & Бесарабчук Г. (2025). Трансформація освітнього процесу у закладах освіти в умовах воєнного стану: досвід України та світові практики. *Академічні візії*, 2025. №46. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17377430>.
7. Гончарова О. І. Цифрові технології в освіті як засіб покращення доступності та ефективності навчання. 2023. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (дата звернення 19.04.2026).
8. Трубачева С., Мушка О., & Замаскіна П. Трансформаційні процеси в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти в умовах цифровізації суспільства. *Український педагогічний журнал*, 2024. №4. С. 103–111. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-103-111>
9. Вороненко О. Становлення та розвиток цифрової трансформації у закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 2025. №219. С. 474–479. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-474-479>
10. Тесля Ю. М., Заспа Г. О. Розробка концентричної інформаційної технології цифрової трансформації закладів вищої освіти. *Управління розвитком складних систем*. 2020. № 44. С. 105–115. URL: <http://mdcs.knuba.edu.ua/article/view/228917/227935> (дата звернення 20.04.2026).

References:

1. Matviienko O. V., Tsyvin M. N. (2020) Tsyfrovizatsiia: osvittii kontekst [Digitalization: educational context]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*. № 11. Pp. 28–35. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.11\(292\).28-35](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.11(292).28-35) [in Ukrainian]
2. Kalinichenko O. V. (2021) Tsyfrova transformatsiia zakladiv vyshchoї osvity Ukrainy [Digital transformation of higher education institutions of Ukraine]. *Scientia fructuosa*. № 140. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(140\)12](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(140)12) [in Ukrainian]
3. Aleksandrova M. V. (2025) Rozvytok osvity v tsyfrovu epokhu: innovatsiini rishennia dlia zabezpechennia yakosti osvitykh posluh [Development of education in the digital era: innovative solutions for ensuring the quality of educational services]. *Naukovi pratsi MAUP*. № 4(80). DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4\(80\)-1](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-4(80)-1) [in Ukrainian]
4. Yavorska T. I. (2023) Tsyfrova transformatsiia osvithnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Digital transformation of the educational process under martial law in Ukraine]. DOI: <https://doi.org/10.38014/osvita.2023.91.19> [in Ukrainian]
5. Hrytsai Ya. H. (2025) Model rozvytku tsyfrovoho osvithnoho seredovyscha zakladu zahalnoi serednoi osvity [Model of development of the digital educational environment of a general secondary education institution]. *ScienceRise: Pedagogical Education*. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2025.336935> [in Ukrainian]
6. Polishchuk S., Besarabchuk H. (2025) Transformatsiia osvithnoho protsesu u zakladakh osvity v umovakh voiennoho stanu: dosvid Ukrainy ta svitovi praktyky [Transformation of the educational process in educational institutions under martial law: experience of Ukraine and world practices]. *Akademichni vizii*. № 46. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17377430> [in Ukrainian]
7. Honcharova O. (2023) Tsyfrovі tekhnolohii v osviti yak zasib pokrashchennia dostupnosti ta efektyvnosti navchannia [Digital technologies in education as a means of improving accessibility and learning efficiency]. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734946/1/%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf (data zvernennia: 19.04.2026) [in Ukrainian]
8. Trubacheva S., Mushka O., Zamaskina P. (2024) Transformatsiini protsesy v osvithnomu seredovyschi zakladiv zahalnoi serednoi osvity v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva [Transformational processes in the educational environment of general secondary education institutions in the context of digitalization of society]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. № 4. Pp. 103–111. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-103-111> [in Ukrainian]
9. Voronenko O. (2025) Stanovlennia ta rozvytok tsyfrovoi transformatsii u zakladakh vyshchoї osvity [Formation and development of digital transformation in higher education institutions]. *Naukovi zapysky. Seria: Pedahohichni nauky*. № 219. Pp. 474–479. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-474-479> [in Ukrainian]
10. Teslia Yu. M., Zaspа H. O. (2020) Rozrobka kontsentrychnoi informatsiinoi tekhnolohii tsyfrovoi transformatsii zakladiv vyshchoї osvity [Development of concentric information technology for digital transformation of higher education institutions]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*. № 44. Pp. 105–115. URL: <http://mdcs.knuba.edu.ua/article/view/228917/227935> (data zvernennia: 20.04.2026) [in Ukrainian]

H. Shevchuk. The transformation of the educational process in the context of digitalization and societal challenges

The far-reaching processes of digitalization and the growing impact of contemporary societal challenges are driving significant changes in the organization and content of the educational process. Rising demands for educational quality, the develop-

ment of digital competencies, and the ability to adapt in conditions of uncertainty require a rethinking of traditional educational approaches. This article examines the transformation of the educational process in the context of digitalization and the growing impact of contemporary societal challenges. It is argued that the digitalization of education is not merely a technological phenomenon but a comprehensive socio-economic process that alters the content, forms, methods, and organization of learning, as well as the roles of key actors in educational activities. It is determined that contemporary societal challenges, in particular globalization processes, the instability of the socio-economic environment, pandemic threats, military risks, and growing demands on the quality of human capital, significantly influence the functioning of educational systems and stimulate their adaptation to new conditions. The key directions of the digital transformation of the educational process are analyzed. Changes in the interaction between teachers and students have been identified, characterized by a shift toward a student-centered learning model, an increased emphasis on independent work, digital competencies, and lifelong learning. As a result of the study, a generalized vision of the transformation of the educational process is formulated as a systemic phenomenon requiring the coordination of technological, organizational, and social components of educational development. The study substantiates the feasibility of developing comprehensive approaches to the modernization of educational systems, taking into account digital trends and contemporary societal challenges.

Key words: transformation, digitalization, societal challenges, digital competencies, educational innovations, quality of education, digital educational environment, socioeconomic instability, risks.

Дата першого надходження статті до видання: 28.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0